

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΔΙΑ ΜΟΝΑΧΟΥ ΕΙΣ „ΚΑΪΡΟΝ“

Πρόκειται περί μιας θεατρικής ανταποκρίσεως ή όποια άνεχώρησε από τή Μόναχο, όπου διαμένει ένας θαυμαστής του αρχαίου κάλλους, συννεπώς και του κ. Μιστριώτη, κ' έφθασε στο Κάιρο, όπου εκδίδεται μία έφημερίς «Κάιρον» αποκαλουμένη και δημοσιεύουσα πλύν άλλων χρησίμων πραγμάτων, ως περί των τιμών του ζάμβακος και του αραβοσίτου, και καλλιτεχνικάς ανταποκρίσεις καμιά φορά.

Αυτό το δρομολόγιον δείχνει ή ανταπόκρισις. Δέν είνε όμως αυτό και το αληθινόν της δρομολόγιον. Διότι ή ανταπόκρισις έφυγε από τας Άθήνας και από την αίθουσα όπου ή καλλιτεχνική ξυνωρίς των κ.κ. Μιστριώτη και Σιγάλα άγωνίζεται λυσοωδώς να μās παρασκευάζη κάθε τόσον μία 'Ηλέκτρα, ή μία 'Αντιγόνη ή μία Μήδεια, όμιλούσας Κινέζικα—έφθασε στο Μόναχον μαζί με τον κ. Ν. Κυπαρίσσην, ύπότροφον του Πανεπιστημίου και θαυμαστήν του κ. Μιστριώτη—και απ' εκεί, διά Μονάχου διπλ., διασχίσασα βουνά και κάμπους και διαπλεύσασα θαλάσσας και ποταμούς κατεστάλαξε στο Κάιρον, όπου έλούσθη στα νερά του Νείλου, άνεπαύθη υπό τους φοίνικας και άρχισε να χύνη κροκοδείλια δάκρυα για τα χάλια του συγχρόνου θεάτρον και ιδιαιτέρως για τα χάλια της Ν. Σκηνής.

Αυτό είνε το πραγματικό της δρομολόγιον. 'Αν αναλάβετε δε και τα δάκρυά της θα τα εϊρήτε γεμάτα από Μιστριωτίτιδα—μιά περικοπή της ανταποκρίσεως: «Μόνον ό γίγας της 'Επιστήμης κ. Μιστριώτης και ή ύπ' αυτών εταιρία εργάζεται εθνικώς»—άφοι χύνονται από μάτια τα όποια μόνον τον κ. Μιστριώτην έθνήμαζαν επί σειράν έτών ως τον κατ' έξοχήν ιεροφάντην της σκηνικής Τέχνης και μόνον από τους κεκάλιεσ πνεύματους οριοτικούς του λόγου—ω στο μυδίοσν άλεκτάδαι και ρακιοσυρραπτάδαι και ή όία ή το!—συνεκινούντο κ' εδάκρυζαν.

Δυό είνε τα τρωτά σημεία της Ν. Σκηνής, κατά τον κ. 'Επιστολογράφον του «Καίρου». Τα δυό, κατά την γνώμην μας, φωτεινότερα σημεία της.

Πρώτον διότι μās έδωσε την «'Αλκιστιν» του Εύριπίδου «εις γλώσσαν τσοπάνικη» και

δεύτερον διότι έπροτίμησε πάντοτε ξένα έργα «ένω έχομεν πλείστα νεώτερα δράματα, Βερναρδάκη, Δημητρακοπούλου, Καλοστύπη, Ραγκαβή, 'Αντωνιάδη, Νικολάρα κλπ. έξ ών ή δυνατό να καταρτίση εθνικόν δραματολόγιον έξοχον».

Απάντησις πλνρωμένη: 'Η τσοπάνικη γλώσσα, στην όποιαν μετεφράσθηκε ή «'Αλκιστις» — και ή όποια δέν ήμπορούσε παρά να μίν άρέση στον κ. Μιχαλάκην 'Αργυρόπουλον της Σμύρνης και δέν ήξεύρομεν και σε ποιόν άλλο κύριον Μιχαλάκην ή κύριον Νικολάκην του Καίρου και του Μονάχου· είνε ή ζωντανή, ή εθνική, ή ποιητική μας γλώσσα, ακριβώς ή γλώσσα που κατώρθωσε το θαύμα αυτό, να μās φέρη πάλι πίσω από τους τάφους των αίωνων τον Εύριπίδην και να μās τον παρουσιάση ως ποιητή ζωντανόν και όχι ως παυσανίαν δημοδιδάσκαλον, όπως μās τον παρουσίασε με την μιγαγίτικα Μήδεια του ό κ. Μιστριώτης και το κοπάδι του.

'Αν ή γλώσσα αυτή δέν κατώρθωσε να συγκινήση τον κ. 'Επιστολογράφον του «Καίρου» και τον κύριον Μιχαλάκην της Σμύρνης, τόσο το χειρότερον γι' αυτούς. Εά 'πη πώς ή ψυχή τους είνε κλεισμένη μέσα σε τσαροχόπετο.

**

Για το δεύτερον, την περιφρόνησιν της λίστας των 'Εθνικών ποιητών,—από την όποιαν άδικως και παραλόγως παρελείφθη ό κ. Περσιάδης, ό κ. Καραβίης της «Μακεδονίας» και ό τμηματάρχης του τελωνιακού τμήματος του 'Υπουργείου των Οικονομικών κ. 'Ανδρικόπουλος με τα δυό 'Εθνικά δράματά του, την «Μπουμπουλίνα» και το «'Αρκάδι» — ή Ν. Σκηνή συγχαρητηρίων είνε άξία, και όχι άνειδησμών κ' έπιθέσεων.

'Όσο δε ό κ. Κυπαρίσσης κ' άν φωνάζη πώς «άπεδοκίμασε, άποδοκιμάζει και θ' άποδοκιμάζη το θέατρο του κ. Χριστομάνου», δέν θα κατορθώση να πείση κανένα, μ' όλην την βαρύτητα που έχει ή γνώμη του και ή άποδοκιμασία του, ότι ή Ν. Σκηνή, ή όποια διατρέχει άκόμη την βροφικήν της ηλικίαν, δέν θα χροσιμεύση ως ό 'Ηρακλής της θεατρικής μας κόπρου, άν εξακολουθήση να μās δίνη μεταφράσεις σαν την «'Αλκιστιν» και ξένα δράματα σαν την «'Αγριόπαπια» του 'Ιψεν με μία Πασαγιάννη και σαν το «Κράτος του Ζόφου» του Τολστόν μ' έναν Λέοντα.

Ο κ. ΚΟΣΜΑΣ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ & ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΘΕΛΟΜΕΝ

να γράψουμε διό λόγια για την καινούργια έπιφυλλίδα που θαρχίσουμε την Κυριακή. 'Όχι για να τη δικαιολογήσουμε, ούτε για να την συστήσουμε στους αναγνώστες μας. Το πρώτον είνε περιττό.—'Ο «Γίμων» του Λουκιανού μεταφρασμένος σε ζωντανή, σε φιλολογική γλώσσα, δέν έχει ανάγκην από δικαιολογίες. Περιττό και το δεύτερον, άφοι ό «Νουμάς» έχει κάθε δικαίωμα να ύπερηφανεύεται, διότι κατώρθωσε σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα να έλθη εις πλήρη συνεννόησι με τον εκλεκτό κύκλο των αναγνωστών του. 'Ο,τι έδημοσιεύσαμε έως τώρα, το έπεδοκίμασαν, είμαστε δε βεβαίωτατοι πώς κ' ό,τι άλλο δημοσιεύσουμε στο μέλλον, θα το έπιδοκιμάσουν.

Θέλουμε όμως να γράψουμε δυό λόγια, για να πούμε μία αλήθεια μεγάλη, ή όποια μās έσπρωξε να προτιμήσουμε για έπιφυλλίδα τον Λουκιανόν σήμερα και δέν ήξεύρομεν ποιόν άλλον αρχαίον συγγραφέα αύριον: Καμαρόνουμε γι' άπόγονοι των αρχαίων 'Ελλήνων κ' όμως από τους προγόνους μας άπέχουμε τόσο πολύ, όσο δέν απέχει κανένας άλλος λαός σήμερα. Και τούτο το χροστώμε στο σχολείο, το όποιον άγωνίζεται λυσοασμένα να μās σπρώχνη μακριά από το αρχαίον πνεύμα, άφοι τους αρχαίους συγγραφείς με τα σχόλια, με τις έρμηνείες και με τον εθνοκτόνο τρόπο της διδασκαλίας τους, μās τους παρουσιάζει σχολαστικούς λογοκόπους, καταλλήλους μόνον για την έφαρμογή των κανόνων του Συντακτικού και της Γραμματικής.

Πόσο μās ζημιώνει αυτή ή «έπιθεβλημένη» έχθρα μας με τους αρχαίους συγγραφείς, τή βλέπουμε άν αναλογισθοίμε πόσο κερδίζουν όσοι σχετίζονται θερμά μαζί τους. Κι όμως κανένας πατριωτικός και κανένας φιλολογικός και κανένας βιβλιοεκδοτικός σύλλογος—σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων Βιβλίων, Βιβλιοθήκη Μαρσαλή κτλ.—δέν ανέλαβε άκόμη το πατριωτικώτατο αυτό έργον, να γκρεμίση την πρόληψιν του σχολαστικισμού ή όποια βαρύνει τάθανάτα άριστουργήματα των 'Ελλήνων, και να μās τα παρουσιάση ζων

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Τ' ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

Και λησμονείται τόσο ό κ. Μπόεμ, όταν γράφει, που κάποιους ξένους έρισμούς τους συγχολεί άνευείδητα και με τρόπο, που χωρίς να θέλει δείχνει πως δέν είνε δικό του. Λέει κάπου: «ά π ό τ ή ν σ κ ο τ ε ι ν ή ν και θ λ ι β ε ρ ω σ λυρικόν σ κ έ ψ ι ν του Βωδελίερ» κ' έργότερα λέει: πάλι «ά π ό τ ή ν θ λ ι β ε ρ ω σ κ ο τ ε ι ν ή ν σ κ έ ψ ι ν του Καμπύση». Νομίζω πως δε χρειάζονται περισσότερα για να νοιώσουμε πως είνε ό τρόπος της έργασίας και του κ. Μπόεμ, ούτε είνε ανάγκη να άρκεδιάσουμε 'Ελληνικές και Γαλλικές φράσεις, για ναποδείχτει ή συστηματική άντιγραφή, γιατί μπορεί τή ίδια πράγματι να λέγονται: μ' άλλα λόγια κ' όμως να μίν παραλλάζουν ούτε στη παραμικρή τους λεπτομέρεια.

'Αφίνοντες κατά μέρος την Άλλη κριτική του μελέτη για τον 'Ιψεν, που και ό πιο στραβός νοιώθει άμείως πως είνε γραμμένη, θα κάνω μία έξομολόγησι, που έν δέν την έχανα μία κ' άρχίγητα να λέω του καθενός

τις άμαρτίες, μου φρίνεται: πως θάχα πάντα μεγάλο βάρος στην ψυχή μου.

'Από τους σημερινούς μας λογίους έτυχε κ' εγώ να γωρίσω κάποτε τή μακαρίτη Καμπύση—ώ τή θλιβερή ένθύμηση—και να μιλήσω μαζί του λίγο για φιλολογία ή για ναμαί πώ άληθινός: να μου κίνη μάθημα φιλολογίας σε δυό-τρεις συνάντησές μας στο σπίτι του. Μου τον είχε συστήσει κάποιος κοινός φίλος κ' εγώ με την πρώτη ευκαιρία έφερα την ομιλία μας άπάνου σε φιλολογικό θέμα, θέλοντας ν' άκούσω κ' από το στόμα του μερικές από κείνες τις θαυμάσιες και πρωτότυπες ιδέες, που έρχηνε στο χροτι και δημοσίευε στα βιβλία του και σε περιοδικά. Τήν πρώτη μέρα ο λόγος ήτανε άπάνου στη Ρούσικη φιλολογία, που άφορμή μās έδωκε κάποιον μυθιστόρημα του Δοστογιέφσκη. Και τον άκουα βουδός δυό δλίκερες ώρες να μου λέει για το Ρούσικο πνεύμα, τή Ρούσικη φιλολογία, την επίδρασή της στα παγκόσμια γράμματα και το μέλλον που φαίνεται να έχει. Και σ' άλλη συνάντησή μας μούπε για τον 'Ελληνα φιλόσοφο του ΙΔ' αιώνα Γεώργιο Πλήθωνα Γεμιστό και για τή Γερμανική και Σκανδιναυική φιλολογία. Τα μαθήματά του αυτά μούμεναν ριζωμένα στο νοι και τάχα γά ένν μεγάλο έφόδιο στη διάβασιν μου και μία γλυκειά ένθύμηση ύστερ' από το θάνατό του.

Μιά μέρα όμως βλέπω ξάφνου σε κάποια έφημερίδα ένν άρθρον για τή Ρούσικη φιλολογία κ' όσο το διάβηζα τόσο ζωντανεύουν μπροστά μου τά λόγια του Καμπύση. Σκέ-

πτηκα ότι ή οικογένειά του δημοσιεύει για να μη χυθούν δσα έφηκε σε χειρόγραφα. Μά όταν έφτασα στην ύπογραφή έμεινα κατάπληχτος. Δέν ήταν του Καμπύση! Στη θέση του έβλεπα το όνομα του Μπόεμ. Και δέν ήταν αυτό μόνο. Και τον Γεμιστό τον είχα ιδεί κάπου άλλο να παινείται από το Μπόεμ και τή Γερμανική και Σκανδιναυική φιλολογία δσα είχ' άκούσει τάζα γεμμένα από τον ίδιο. Και τότε θυμήθηκα ότι ό Μπόεμ κ' ό Καμπύσης έβγαζαν μαζί το «Διόνυσον». Κι όσο ζούσαν ό άλησημόνητος σωστός φιλόλογος θάν τάλεγε στο συνεργάτη του όπως τάζα και σ' έμένα, ίσως και σ' άλλους. Τις ιδέες του Καμπύση και τις γνώσεις, άν τις είχεν άκούσει ποτέ κανείς, θα τις βρεί και σ' άλλα έργα του κ. Μπόεμ. Με τέτοιο τρόπο και ποιός δε βγαίνει σοφός!

**

Και τώρα πριν πάμε παρακάτω, μου φαίνεται πως είνε ανάγκη να πώ δυό λόγια για κάποιον άλλο ζήτημα κ' έτσι να καθοριστούν καλλίτερα μερικά πράγματα, απ' δσα είπα κ' απ' δσα θα πώ. Λέγοντας, πως ό τάδες κ' ό δείνας 'Ελληνας λόγιος πήρε απ' αυτόν ή εκείνο τή ξένο συγγραφέα ιδέες και φράσεις, δε συγγίω καθόλου τήν άντιγραφή με την επίδραση. Άλλο τή ένν κ' άλλο τή άλλο, καθώς ξέρουμε όλοι. 'Η επίδραση μπορεί να διακρίνεται από χίλια μίλια μακριά μ' γι' αυτό δε μπορεί να κατηγορηθεί κανένας συγγραφέας. 'Ισα-ίσα θέναι και καύχημα